

УДК 391.7(477.85=135.1)

Ольга Фединчук
(Чернівці)СПЕЦИФІКА ПРИКРАС У ТРАДИЦІЙНОМУ ОДЯЗІ
РУМУНІВ БУКОВИНИ

У статті як мистецьке явище досліджено шийно-нагрудні прикраси румунського населення Буковини, що їх виготовляли з кольорових каменів, металу, скла, бісеру, рослин, тканин, мушель та пір'я. Розглянуто їх типологію, морфологію та стилістику.

Ключові слова: бісерні прикраси, металеві прикраси, дерев'яні прикраси.

В статье как художественное явление исследуются шейно-нагрудные украшения румынского населения Буковины, которые изготавливались из цветных камней, металла, стекла, бисера, растений, тканей, раковин и перьев. Рассматривается их типология, морфология и стилистика.

Ключевые слова: бисерные украшения, металлические украшения, деревянные украшения.

The article researches the neck-and-chest jewellery of the Romanian population of Bukovina as an artistic phenomenon. These decorations were made of coloured stones, metal, glass, beads, plants, fabrics, shells and feather. There is an examination of their typology, morphology, and stylistics.

Keywords: beaded jewellery, metal ornaments, wooden decorations.

Буковина¹, де впродовж століть проживало різноетнічне населення, має розмаїту культуру, звичаї, віросповідання. Представники кожної етнічної групи намагалися якомога більше зберегти свої культурні ознаки, проте, безсумнівно, взаємовпливи відбувалися. Мистецтвознавці досліджували буковинські народні оздоби в складі жіночих прикрас усієї України. У науковій літературі також висвітлено питання про окремі види буковинських прикрас, наприклад, оздоби з бісеру. Водночас румунський комплекс прикрас на Буковині й досі залишається недостатньо вивченим. Румунські шийно-нагрудні прикраси не були об'єктом спеціальних досліджень, не здійснювався їх типологічний, морфологічний і стилістичний аналіз.

Найбільш ґрунтовним дослідженням, що узагальнює відомості про жіночі прикраси, є праця мистецтвознавця Ганни Врочинської-Савчук [16]. Прикрасам з бісеру присвячена монографія мистецтвознавця Олени Федорчук [20], де авторка, серед іншого, порушує питання типології та детально описує основні мотиви орнаментики бісерних оздоб Буковини. Вивчення прикрас у комплексі народного одягу Буковинського краю знаходимо в дослідженнях Мірри Костишиної [18]. Румунські дослідники, такі як *T. Bănăţeanu* [22; 23], *G. Fosca*, *E. Lonesco* [22], розглядали прикраси в комплексі народного вбрання румунів Буковини.

Прикраси (рум. – *podoabele*) були невід'ємною складовою румунського народного одягу. Носили румуни різні шийно-нагрудні оздоби: знамениті бісерні прикраси (*lătiţare*), гerdани (*ghiordane*, *zgărdane*), намиста (*margele*), салби (*salba*) [23, р. 328].

Усі шийно-нагрудні прикраси за художніми особливостями поділяються на: прикраси з кольорових каменів, скла та бісеру [16, с. 39]; прикраси з рослин, тканин, мушель і пір'я [16, с. 26]; прикраси з металу [16, с. 98].

Бісерні прикраси (*lătiţarele*) – досить розповсюджені на Буковині серед румунського населення. Вони були різних розмірів, підшиті на тканину, багаті в кольорі, з добре продуманими орнаментами, переважно геометричними. Серед румунського населення бісерні прикраси мали назви *zgardițe la gât*, *zgarda*, *zgardita*, *gherdan*. Вони були обов'язковим елементом народного одягу жителів сіл, розташованих на березі річки Прут [24, р. 116]. Бісерні прикраси місцевого виробництва найкраще демонструють локальні відмінності. Орнаментальні мотиви, композиція, колірна гама утворюють ансамбль оздоб із характерними особливостями, притаманними лише цьому регіону

[23, р. 328]. Набули розповсюдження бісерні прикраси і на прилеглих до Буковини теренах, таких як *Transilvania, Banat, Maramureș*, проте особливими в естетичному вирішенні є оздоби району *Bihor, Maramureș* (сучасна Румунія) [див.: <http://cimesc.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar>].

Гердани (*ghiordanele*) належать до шийно-нагрудної типологічної групи прикрас. Вони відомі за багатством орнаментальних мотивів. Довжина залежала від типологічної групи, проте ширина була 2–6 см [23, р. 329].

Прикладом гердана є прикраса з приватної колекції Миколи Шкрібляка². На чорному тлі розміщено ромби, які чергуються в кольорі, утворюючи своєрідну мозаїку, їх між собою розділяють лінії. Композиція, добре продумана в кольорі (оранжевий, жовтий, зелений, синій), справляє приємне враження (іл. 1).

Інша категорія герданів (*ghiordanele*) належить до шийно-нагрудних селянок-комірів. Вони більші від герданів та складаються з геометричних мотивів – ромбів, хрестів, сварги, кола тощо. Неабиякої майстерності з виготовлення селянок-комірів досягли марамурешці (*maramureșcene*), роботи яких вирізнялися своєю поліхромією кольорів. Більшість бісерних прикрас зроблені в чорних, коричневих та вохристих кольорах, інші кольори – рожевий, зелений, голубий – застосовувалися лише в окремих композиціях [23, р. 329].

Особливо яскраво це помітно на селянці-комірі Тетяни Берник (с. Берегомет Кіцманського р-ну Чернівецької обл.), у якій фоновий просвіт – чорний, а набір геометричних мотивів – ромби, ромби з видовженими краями, лінії – виконаний у червоних, жовтих, синіх та білих кольорах. Разом з румунською сорочкою, оздобленою чорним геометричним орнаментом з лелітками червоного кольору, яка так гармонійно перекликається з селянкою-коміром, утворюють єдиний композиційний твір [1].

Одна із селянок-комірів викликає особливий інтерес: вона виконана повністю із чорного бісеру, у техніці нанизування, по краях обрамлена синім кольором. Тороки виконані зі стеклярусу золотого кольору і є більшими, ніж зазвичай в оздобах цього різновиду. Зважаючи на поєднання кольорів, ця селянка створена в румунській стилістиці, де чорний просвіт перекликається з орнаментальними схемами вишивок, а золотисті тороки утворюють єдність із «сухозлотом» на вишивках [5].

Окрім того, з бісеру виконували намиста, які склалися з багатьох разків, нанизані на нитку, з'єднані між собою. Бісер був чорного кольору, матового відтінку, прикріплений до сплетених шнурків. У румунських бісерних прикрасах, як шийних, так і нагрудних, часто трапляється мотив сварги [7].

Проводячи паралелі, порівнюючи румунські й гуцульські орнаменти в бісерних прикрасах, ми можемо дійти висновку, що гуцульські бісерні оздоби складніші, продуманіші, деталізованіші. Колірна гама останніх вирізняється значною поліхромією червоного, чорного, зеленого, оранжевого, жовтого, фіолетового та синього кольорів у різних орнаментальних комбінаціях з акцентуванням червоного й оранжевого.

Натомість в орнаментальних мотивах румунських бісерних прикрас багато золотих і срібних відтінків. Окрім того, вони вирізняються своїми чорними фоновими просвітами [22, р. 203], які певним чином урівноважуються із хроматичними румунськими народними вишивками [23, р. 356]. Цей композиційний метод виокремлює румунські бісерні шийно-нагрудні прикраси, надаючи їм винятковості.

Щодо **намиста з кольорових каменів, скла (*mărgele*)**, то його полюбили носити як жінки, так і дівчата [24, р. 114]. Серед румунських оздоб трапляються чорні, білі, сині, червоні прозорі та напівпрозорі [2]. Багато з них виготовлені зі скла, яке було доступніше, ніж корал та перли.

Нами було зафіксовано (у музейних збірках, де, крім української назви, була й румунська, що вказує на належність до румунського строю) червоне, синє, чорне та біле намиста [2].

Доповнював румунський комплекс прикрас хурмус (*hurmuz*) – оздоба у формі кільця, що імітує перли (*mărgăritarul*), яку часто одягали у святкові дні в селах Румунії [26, р. 89]. У ході нашої розвідки було зафіксовано декілька намист.

Розглянемо намисто із с. Магала Новоселицького району Чернівецької області. Воно виготовлене зі скла з перламутровим відливом. Намистинки круглі, маленькі, але їх часто прирівнюють до перлів через колір. Складали в намисто багато разків та скріплювали одною мотузкою. Часто ним розпочинали архаїчне накладання оздоб, таким чином вдало відтіняли, до прикладу, корал (іл. 2).

Особливим намистом вважалось венеціанське (*spărgurii*), яке завозили з Італії, Далмації, Боснії і яке трапляється в *Bihor, Munții Apuseni, Sălaj, Maramureș, Țara Oltului* (Румунія). Воно вважалось прикрасою дівчини на виданні, демонструвало соціальне становище, походження. Проте після відкриття виробництва скла у XVIII ст. в Трансильванії почали використовувати намисто місцевого виробництва [27].

Серед румунського населення коралове намисто відоме під назвою *curali* – одна з найпопулярніших прикрас у комплексі оздоб [24, р. 112]. Трапляється переважно корал червоного кольору, оброблений у формі різних циліндрів, нанизаних на шовкову нитку у вигляді водоспаду. Намиста з коралу, що зберігаються в музейних колекціях, із часом змінюють свій колір, тьмяніють [26].

Окрім того, комплексні ознаки кількох оздоб часто поєднували в одну. Розглянути такий композиційний метод ми можемо на прикладі намиста з корала та салби з Марамурешу (*Maramureș*). Прикраса складається з різної форми кораликів, нанизаних у разки. Сама салба ніби накладена на коралове намисто та завдяки монетам, які з часом потемніли, виділяється на червоно-оранжевому тлі [13].

Одна з основних оздоб народного жіночого одягу румунів – перли (*sidefate, mărgăritar*), намисто з перламутру (перлів), що його носили жінки разом з кораловим намистом та салбою. Музейні зразки – білі з жовтим відтінком, що є красномовним доказом їхнього віку та автентичності (з часом колір змінюється) [26].

Відомості про мистецтво обробки перлів *mărgăritarelor, perlelor* почали з'являтися ще за Молдавського періоду. Перли носили як у складі салби, так і окремо. Майстри, які працювали з перлами, називалися *mărgănari*, а термін уперше згадується 1578 року на святі перлів у Бухаресті [26, р. 68].

Прикраси з рослин, тканин, мушель та пір'я. Часто до прикрас зараховують лише оздоби з металів та дорогоцінних каменів. Усі вищезгадані оздоби могли собі дозволити лише багатії, проте бідна верства румунського населення завдяки своєму бажанню та винахідливості також не залишалася без прикрас. У нагоді ставали листя, ягоди, квіти, деревина.

Інформацію стосовно прикрас зі Сторожинця подає у своїх дослідженнях *Victoria Costinea*. Авторка зазначає, що, крім широкоживаних намист (*mărgelele*), розповсюджені й бісерні прикраси (*zgarditele*) – салба (*salba*), кольє (*colierele*), а також менш коштовні оздоби, такі як намиста з кераміки, скла, каменів, кістки та дерева [25].

Дуже цікавою є витончена прикраса з листя троянд, яку майстерно виконували в *Vicovul de Sus* (Південна Буковина). В інших місцевостях ця оздоба відома як особливе чорне намисто. Листя троянд розтирали до однорідної маси, потім цей заміс вимочували 8–10 днів в олії, висушували, занурювали в сажу та знову замочували. Після цього формували круглі намистинки й орнаментували, мотиви здебільшого обирали геометричні. Такі намистини пофарбовані також у різні кольори. Прославилися намиста, які робили *șirağuri* [23, р. 356]. На жаль, нами такий різновид оздоб не виявлено.

Натомість було зафіксовано намисто з дерева під назвою *clcotice negre*. Цей різновид намиста слугував як чоловічою, так і жіночою прикрасою. Вироби із с. Магала датуються початком 1920-х років. Чоловіча прикраса належить до типологічної групи шийних, а жіноча – до нагрудних. Прикраси складаються з намистин овальної та круглої форми, що розташовані почергово й утворюють 2–9 разків, зв'язаних між собою, застібки немає. Намистини виточені та пофарбовані в чорний колір. В ансамблі з жіночою сорочкою, у якій часто переважав чорний колір, вони гармонійно поєднувалися. На чоловічій сорочці, яку, на відміну від жіночої, оздоблювали не надто пишно, чорне намисто вигідно відтінялося (іл. 3).

Іл. 1. Гердан.
З колекції
М. Шкрібляка

Іл. 2. Намисто скляне. с. Магала
Новоселицького р-ну Чернівецької обл.
(ЧМНАП)

Іл. 3. Намисто дерев'яне. с. Магала
Новоселицького р-ну Чернівецької обл.
Початок 1920-х рр.

Іл. 4. Застібка *paftale*.
Литво, емаль. (ЧОКМ)

Чорне намисто (*mărgele negre*) використовувалося також у звичаях румунів. Його дарувала свекруха невістці після того, як та переступила поріг дому. У тому самому намисті жінку мали поховати, якщо в неї не було дітей і вона не мала кому передати намисто в спадок [27].

Коли йдеться про особливий стиль у техніці обробки металів, більшість дослідників зазначають, що ним краще володіли гуцули, ніж румунські майстри. Очевидно, що це стосується гірських районів як Південної, так і Північної Буковини, де вони проживали.

З **металевих оздоб** серед румунського населення відомі застібки (*paftale, agrafe*), кольє (*coliere*), сережки (*cercei*), каблучки (*inele*), хрести (*cruci*). Процес виготовлення той самий, що й у гуцулів (Південної Буковини), – мосяжництво. Орнаментувалися виробу залежно від форми. Такий орнамент складався з різних мотивів, кожен з яких мав свою назву: «круги» (*cercuri*), «півкола» (*cemicercuri*), «ромби» (*unghiuri isosceles*), «лінії» (*linii*). Окрім того, були поширені хрести різної форми, які відомі під назвою «хрести руські» (*cruce rusească*) [23, р. 262].

Оздоба, що складалася із хрестиків різної форми, називалася «згарда» (*zgardă*). Це намисто з разками хрестиків, що відділені один від одного металевими спіралями, завдяки їм кожен елемент оздобы добре проглядався [23, р. 262].

Згарда була широко розповсюджена, адже часто трапляються відомості про неї в румунській літературі, так само називали й бісерні оздобы. За морфологією згарда була в один ряд, у два ряди, у три та «на бляху» (за В. Шухевичем). До прикладу, згарда із Сучави (*Complexul Muzeal Bucovina*) складається з металевих хрестиків, прикріплених на металеві круглі орнаментовані бляхи. Дані бляхи – це чепраги, лише без застібок. Між собою з'єднані металевими кільцями, а знизу прикріплені хрести у звичній для згарди послідовності. Саме завдяки такому використанню чепраги ця згарда вирізняється з-поміж інших [9].

Окрім того, саме серед румунських металевих оздоб була знайдена згарда [10], яка належить до типологічної підгрупи «на бляху» (за В. Шухевичем). За морфологічними ознаками її зараховують до згард у два ряди, проте металеві разки із хрестиками прикріплені на металеву пластину. Сама пластина за формою схожа на скіфську пектораль, а цей композиційний метод об'єднує всі елементи конструкції в єдине ціле.

Із прикрасами пов'язано багато звичаїв, особливо тих, що стосуються майбутнього заміжжя. Наприклад, якщо жінки й дівчата не носили прикрас, це означало, що вони не мали близької людини [27]. Заручені дівчата носили більше прикрас, ніж незаручені. Насамперед це стосується салби, яка демонструвала соціальний статус власниці та допомагала знайти гідну пару [23, р. 329].

Салба (*salba*) – одна з найбагатших оздоб, що складалася зі срібних і золотих монет. Її одягали на весілля разом з кораловим, венеціанським, гранатовим намистом, із бісерними прикрасами [23, р. 328].

Румунська салба може бути в ряд, у два ряди, у три. В одному різновиді монети прикріплено на стрічку чи шнурок, але сама конструкція рухома [14]. У другому різновиді монети розміщено на металевому дроті, через це сама оздоба залишається статичною [11; 16]. Водночас салба на фетровій основі серед румунських зразків не зафіксована, тоді як серед румунських оздоб спостерігається більше різновидів салб – головних, поясних – прикрас із монет, де монети є основним складником.

Особливим композиційним методом виконання вирізняється салба із Сучави [15], яку ми зафіксували у фотозбірці Чернівецького музею народної архітектури та побуту [12; 14]. Ця салба, яка належить до типологічної групи в один ряд, проте прикріплена не на шнурок чи стрічку, а на нагрудний гердан, викликає захоплення. Довжина гердана така, що ми можемо зарахувати цю салбу-гердан до нагрудних прикрас. Сам гердан широкий, виконаний у техніці ткання, орнаментований рослинним мотивом галузки (за М. Селівачовим). За морфологічними ознаками це мотив ружі.

З-поміж інших металевих оздоб вирізнялися застібки (*paftale*), які схожі на гуцульські чепраги та пишню орнаментовані в східних традиціях. З'єднували ними не лише

пояс, але й разки намист. Ця оздоба характерна для півдня Молдавії та Румунії. Виконували застібки зі срібла й інших металів місцеві майстри [24].

Невеличка замітка про цей різновид чепраг є у Володимира Шухевича: «Турецька чепрага – масивна аграфа, до спинання жіночих ремінних – букурійок або мушинських ретізів. Виріб орієнтальний, принесений тими, що за роботою ходять у Молдавщину та Туреччину» [21, с. 303]. Також ми бачимо в поєднанні з ретязями турецьку чепрагу, орнаментовану штучними камінням та емаллю.

Проводячи свою розвідку в Чернівецькому обласному краєзнавчому музеї (далі – ЧОКМ), ми звернули увагу на вироби в східному стилі, проте їх важко зарахувати до шийно-нагрудних прикрас. Натомість, переглядаючи матеріали з Трансильванії, ми помітили, що цю оздобу румунські знавці музейної справи ставлять на ряду з гуцульськими чепрагами. Зокрема, *Camelia Ștefan*, яка працює в *Muzeul de Etnografie și Artă Populară Săsească «Emil Sigerus»*, класифікуючи оздоби *paftale*, зараховує їх до шийно-нагрудних прикрас [28].

Також доповнює відомості про застібки (*paftale*) організована виставка *Carmen Tanasoiu (Muzeul National de Arta al Romaniei)*, яка налічувала близько 80 екземплярів, датованих XVIII–XIX ст. Музейні працівники провели важливу розвідку, дослідили майстерні, де виготовлялися застібки, – грецькі, болгарські, кіпріотські, турецькі, румунські, а також визначили техніки, якими володіли майстри (литво, філігрань, чекань тощо). Матеріали, якими оздоблювали *paftale*, були різноманітні: перли (*sidef, perle*), корал, скло.

Часто трапляються поліхромні емалі, які вдало вписуються в орнаментальні мотиви застібок. Вони були широко розповсюджені в Румунії, що музеезнавці пов'язують із правлінням фанаріотів³ та впливом грецької культури. Чоловіки носили черевики із заокругленим носком, а жінки у свій одяг включили пояс із багатою застібкою. У період 1840–1870 років одяг румунських жінок повністю перейняв західний стиль. Пізніше це змінила принцеса Єлизавета, яка своїм прикладом надихнула румунське жіноцтво носити народний одяг та прикраси, зокрема *paftale* [28].

Факт побутування на Буковині *paftale* засвідчують два зразки із ЧОКМ. Сама форма – прямокутна, злегка розширена по краях – в обох застібках однакова, відрізняються вони лише кольором. Центральна частина оздоблена штучним камінням, яке доповнюють вертикальні орнаментальні смуги. Обидві прикраси виконані в техніці литво, а довершеності їм додає емаль (іл. 4).

Можемо припустити, що ці зразки вирізняються поміж румунських застібок (*paftale*), що їх пишно орнаментували. При виготовленні цих оздоб, окрім звичних технік, застосовували техніку камео (*cameo*)⁴. Звісно, цей різновид застібок – унікальний, якому немає аналогів в українському декоративно-прикладному мистецтві та який виходить за межі української типології.

Отже, румунські бісерні оздоби вирізняються своїми чорними фоновими просвітами, які, певним чином, встановлюють рівновагу із хроматичними румунськими народними вишивками. Цей композиційний метод виокремлює румунські бісерні шийно-нагрудні прикраси, надаючи їм винятковості.

Серед комплексу румунських оздоб із кольорових каменів трапляються різновиди намист: коралове (*curali*), із перлів (*sidefate, mărgăritare*), скляне намисто, що імітує перли (*hurmuz*), венеціанське (*spărgurii*). Оскільки ці прикраси були привізні, то вони мали неабияку популярність.

Окрім коштовних оздоб, румунське населення Буковини любило доповнювати комплекс прикрас дерев'яним (*clocotice negre*) та трояндовим намистом. Серед металевих прикрас румунського населення Буковини відомі такі: салба (*salba*), згарда (*zgardă*), застібки (*paftale, agrafe*), кольє (*coliere*), сережки (*cercei*), каблучки (*inele*), хрести (*cruci*).

За типологічними ознаками виділяють типи згارد: у ряд, у два ряди, у три. Варто також зазначити, що саме серед румунських згارد трапляється рідкісний різновид «на бляху».

Наприкінці відзначимо, що найбільш розповсюдженою серед металевих румунських прикрас є салба (*salba*). За морфологічними ознаками виокремлюють салби в ряд, у два ряди, у три. У румунів монети є основним складником, з якого виготовляють також головні й поясні прикраси.

¹ Мова піде про Буковину періоду кінця XIX – середини XX ст.

² Микола Шкрібляк – директор Учбово-методичного центру культури Буковини, заслужений діяч мистецтв України, власник однієї з найбільших колекцій зразків декоративно-прикладного мистецтва Північної Буковини.

³ Греки, які переселилися в Османську імперію, а згодом увійшли до правлячої верхівки. Часто їх призначали на керівні посади в Молдавському князівстві.

⁴ Різьба по коралу, мушлях тощо.

1. Польові матеріали автора за 2016 рік. Власність Т. Берник.
2. Чернівецький музей народної архітектури та побуту (далі – ЧМНАП), КВ-6659/ПР-59, КВ-7726/ПР-66, КВ-6661/ПР-61.
3. ЧМНАП, КВ-6658/ПР-58.
4. ЧМНАП, КВ-7911 ДРК-321. Сучава, Дорна Вагра.
5. Чернівецький обласний краєзнавчий музей (далі – ЧОКМ), 26631-III – 16832.
6. ЧОКМ, 26631-III – 16832.
7. Complexul Muzeal Bucovina – Suceava. Nr. inventar 4566 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?k=CFE9B50EA0454043B85445E678F91BB1>.
8. Complexul Muzeal Bucovina – Suceava. Nr. inventar 1115 a [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?k=E29FC2F879C142D888C89707F653F2A9>.
9. Complexul Muzeal Bucovina – Suceava. Nr. inventar 1112 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?k=807F778263674C02AA279BF69F59FED2>.
10. Complexul Muzeal Bucovina – Suceava. Nr. inventar 1111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://clasate.cimec.ro/Detalii.asp?k=7BA762463C3D4604B51395CB111D4C93>.
11. Muzeul Național al Țăranului Român – București. Nr. inventar T7362 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?k=044D959AED714E11B7BB2C50F3EBC23C>.
12. Complexul Muzeal Bucovina – Suceava. Nr. inventar 4794 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?k=5DB23C4C8C5F4A9DA3A1185FEF8E9868>.
13. Muzeul Național al Țăranului Român – București. Nr. inventar T9183. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?k=BC38E66D273D4442A7ECCFF93123FF1A>.
14. Complexul Muzeal Bucovina – Suceava. Nr. inventar 2891 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?tit=Salba--Salba-cu-zgarda&k=598C115A881348999BCA017BDEA7BFA5>.
15. Буковина. Загальне краєзнавство [Текст] / пер. з нім. Ф. С. Андрійця, А. Т. Квасецького. – Чернівці : Зелена Буковина, 2009. – 488 с.
16. Врочинська Г. Українські народні жіночі прикраси XIX – початку XX століть / Г. Врочинська. – Київ : Родовід, 2008. – 232 с.
17. Квітковський Д. Буковина, її минуле і сучасне [Текст] / за заг. ред. Д. Квітковського, Т. Бриндзана, А. Жуковського. – Париж ; Філадельфія ; Детройт : Зелена Буковина, 1956. – 965 с.
18. Костишина М. Український народний костюм Північної Буковини: традиції і сучасність / М. Костишина. – Чернівці : Рута, 1996. – 191 с.
19. Купчанко Г. Деякі історико-географічні відомості про Буковину [Текст] / Г. Купчанко. – Чернівці : Золоті литаври, 2008. – 172 с.
20. Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру / О. Федорчук. – Львів : ІН НАНУ, Свічадо, 2007. – 120 с.
21. Шухевич В. Гуцульщина. Перша і друга частини : репринтне вид. 1899 р. / В. Шухевич. – Київ : Верховина, 1997. – 352 с.
22. Banateanu T. Larte populara dans la republica populara romaina / T. Banateanu, G. Fosca, E. Lonesco. – Bucuresti : Editions d'Etat pour La Litterature et l'Art, 1956. – 415 р.

23. *Banateanu T.* Arta Populara Bucovineana / T. Banateanu. – Bucuresti : Fondul Plastic, 1975. – 479 p.
24. *Buzilă B.* Costumul popular din republica Moldova / B. Buzilă. – Chişinău, 2011. – 119 p.
25. *Costinea V.* Valea Siretului: copere etnografice din zona Storjinet / V. Costinea. – Timişoara : Artpress, 2007. – 77 p.
26. *Nicorici L.* Arta giuvaiergeriei din Republica Moldova : Teză / L. Nicorici. – Chişinău, 2007. – 211 p.
27. *Antonescu R.* Dicţionar de simboluri şi credinţe tradiţionale româneşti [Digital source]. – Mode of access : <http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar>.
28. Podoabe din trecut [Digital source]. – Mode of access : <http://www.modernism.ro/2013/12/17/podoabe-din-trecut-muzeul-national-de-arta-al-romaniei/Fedynchuk> Olga.

SUMMARY

The article aims at investigating the neck-and-chest Romanian decorations of Bukovyna as an artistic phenomenon. The object of study is Romanian jewellery made from coloured stones, glass and beads, as well as ornaments from plants, fabrics, shells and feathers, and decorations of metals. For the first time considered are typology, morphology, and stylistics of Bukovyna Romanians' jewellery.

The results received show that among the Romanian population of Bukovyna were popular the following varieties of adornments: jewellery made out of coloured stones, glass and beads; ornaments from plants, fabrics, shells and feathers; and decorations of metals.

Consequently, Romanian beaded decorations were distinguished by their black background lustres, which do in sort of establishing a balance with Romanian chromatic folk embroidery. This compositional method marks out Romanian beaded neck-and-chest decorations by imparting them special features and exceptionality.

While comparing the ornaments in beaded decorations of Romanians and Hutsuls, we can draw the conclusion that elements in Hutsul decorations are more complex, thought-out and worked out in details. The range of colours of Hutsuls is characterized by bright polychromy of red, black, green, orange, yellow, violet, and dark blue in various ornamental combinations with an accentuation of red and orange colours.

Among sets of Romanian decorations made of coloured stones, the following varieties occur: coral (*curali*), pearl (*sidefate, mărgăritare*), glass beads imitating pearls (*hurmuz*), and Venetian decoration (*spărgurii*). Taking into account that this jewellery was imported, it was popular in both ethno-confessional groups.

In addition, along with the valuable adornments, the Romanian population of Bukovyna preferred to complement a set of decorations with wooden (*clocotice negre*) and rose beads. However, among sets of ornaments of Bukovynian Hutsuls being under our consideration, such varieties of jewellery are not recorded.

As for metal ornaments of Romanian population, known are as follows: *salba*, beads of coins and crosses (*zgardă*), fasteners (*paftale, agrafe*), necklaces (*coliere*), earrings (*cercei*), finger-rings (*inele*), crosses (*cruci*).

Beads of coins and crosses (*zgardă*) – typologically the same as Hutsuls' ones – fall into a row, as well as two and three lines. Herewith, one variety is distinguished by its morphology: it consists of metal crosses attached to metal round, ornamented pendants. It is also worth noting that among Romanian *zgardă*, one can find an uncommon *on the metal* type of jewellery.

At the end, we should mention that the most common among Romanian metal jewellery was *salba*. Morphologically, it is the same as at the Hutsuls, and falls into one, two and three rows. At the same time, Romanians produced head and waist jewellery out of coins as its main component.

Keywords: beaded jewellery, metal ornaments, wooden decorations.